

THE DIDACTIC POTENTIAL OF INTEGRATING CORPUS TECHNOLOGIES AND GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ACADEMIC WRITING EDUCATION

Jo‘llyeva Sojida To‘xtamish qizi

Primary School Teacher, School No. 31, Termez District

Abstract

This article examines, from a theoretical and methodological perspective, the possibilities of teaching academic writing through the integration of corpus technologies and generative artificial intelligence tools. Based on the views of Hyland, Coffin and co-authors, Bailey, and Lea and Street, the importance of using authentic language materials, examples of academic discourse, and real contexts of language use in developing academic writing is substantiated. Generative AI, in turn, makes it possible to process, explain, compare, and apply this linguistic information to the academic writing process according to students' individual needs. The integration of corpora and GenAI provides opportunities for teaching academic vocabulary, collocations, discourse markers, typical syntactic constructions, and the genre-specific features of academic texts. Within this approach, the corpus serves as an evidence-based linguistic resource, while generative artificial intelligence functions as an interactive tool that presents this information in an adaptive manner. As a result, the didactic principles of a corpus-based GenAI model for teaching academic writing are identified.

Keywords

corpus technologies, generative artificial intelligence, academic writing, corpus-based learning, academic discourse, linguodidactics, authentic text, collocation, discourse markers, adaptive learning.

**KORPUS TEXNOLOGIYALARI VA GENERATIV SUN'IIY INTELLEKT
INTEGRATSIYASINING AKADEMIK YOZUV TA'LIMIDAGI DIDAKTIK
SALOHIYATI**

Jo‘llyeva Sojida To‘xtamish qizi

Termiz tumani 31- sonli maktab boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

sojidajollijeva0@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada korpus texnologiyalari va generativ sun‘iy intellekt vositalarini integratsiyalash orqali akademik yozuvni o‘qitish imkoniyatlari nazariy-metodik nuqtai nazardan yoritiladi. Akademik yozuvni shakllantirishda autentik til materiallari, akademik diskurs namunalari va real qo‘llanish kontekstlaridan foydalanish muhim ekanligi Hyland, Coffin va hammualliflar, Bailey hamda Lea va Street qarashlari asosida asoslanadi. Generativ AI esa ushbu lingvistik ma‘lumotlarni talabani individual ehtiyojlariga mos ravishda qayta ishlash, izohlash, taqqoslash va akademik matn yaratish jarayoniga tatbiq etish imkoniyatini beradi. Korpus va GenAI integratsiyasi orqali akademik leksika, kollokatsiyalar, diskurs markerlari, tipik sintaktik konstruksiyalar hamda ilmiy matnning janriy xususiyatlarini o‘rgatish imkoniyatlari ko‘rsatib beriladi. Ushbu yondashuvda korpus dalillarga asoslangan lingvistik manba vazifasini, generativ sun‘iy intellekt esa ushbu ma‘lumotlarni adaptiv tarzda taqdim etuvchi interaktiv vosita vazifasini bajaradi. Natijada akademik yozuvni o‘qitishda korpusga tayangan GenAI modelining didaktik tamoyillari belgilab beriladi.

Kalit so‘zlar: korpus texnologiyalari, generativ sun‘iy intellekt, akademik yozuv, korpusga tayangan ta‘lim, akademik diskurs, lingvodidaktika, autentik matn, kollokatsiya, diskurs markerlari, adaptiv ta‘lim.

Kirish. Akademik yozuvni rivojlantirishda talabani autentik ilmiy matnlar, real til birliklari va akademik diskurs namunalari murojaat qilishi muhim ahamiyatga ega. Korpus texnologiyalari akademik leksika, terminologik birliklar, kollokatsiyalar, sintaktik konstruksiyalar va diskurs markerlarining real qo‘llanishini kuzatish imkonini beradi. Biroq korpus ma‘lumotlarini mustaqil tahlil qilish talaba uchun murakkab bo‘lishi mumkin. Generativ sun‘iy intellekt ushbu jarayonda korpus ma‘lumotlarini tushuntiruvchi, saralovchi va foydalanuvchi ehtiyojiga moslashtiruvchi intellektual

vositachi sifatida xizmat qilishi mumkin. Korpus dalillarga asoslangan lingvistik resurs vazifasini bajarsa, GenAI ushbu ma'lumotni interaktiv va adaptiv shaklda taqdim etadi. Bunday integratsiya, ayniqsa, o'zbek tilidagi akademik yozuvni o'qitishda katta imkoniyatlarga ega bo'lib, milliy akademik diskurs xususiyatlarini hisobga olishga yordam beradi. Mazkur maqolaning maqsadi korpus texnologiyalari va generativ sun'iy intellekt integratsiyasining didaktik salohiyatini aniqlash hamda ularni yagona akademik yozuv ta'limi tizimida qo'llash imkoniyatlarini asoslashdan iborat.

Asosiy qism

Akademik yozuvni o'qitishda talabaning tayyor grammatik qoidalarini o'zlashtirishi yoki alohida leksik birliklarni yod olishi yetarli emas. Akademik matn yaratish muayyan fan sohasi uchun xos bo'lgan til birliklari, terminologik birikmalar, argumentatsiya shakllari va diskursiv modellarni real kommunikativ vaziyatda qo'llashni talab qiladi. K. Hyland akademik diskursni muayyan ilmiy hamjamiyat doirasida shakllangan kommunikativ amaliyot sifatida izohlaydi va turli fan sohalarida bilimni ifodalash usullari hamda muallif-o'quvchi munosabatlarining farqlanishini ko'rsatadi [3, 1–18-b.]. Shu jihatdan akademik yozuv ta'limida autentik ilmiy matnlarga tayangan holda til birliklarining real qo'llanishini kuzatish alohida didaktik ahamiyat kasb etadi.

Korpus texnologiyalari mazkur vazifani amalga oshirishning samarali vositalaridan biri bo'lib, katta hajmdagi real matnlar asosida akademik tilning xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi. Korpusdan foydalanish jarayonida talaba muayyan so'z yoki terminning chastotasi bilan cheklanib qolmay, uning kollokatsion imkoniyatlari, grammatik qurshovi, kontekstual ma'nosi va muayyan akademik janrdagi funksiyasini ham kuzatishi mumkin. Bu esa til haqidagi tayyor qoidani qabul qilishdan real misollar asosida lingvistik qonuniyatni mustaqil aniqlashga o'tishni ta'minlaydi. Lea va Streetning akademik savodxonlik konsepsiyasida ham yozuv muayyan institutsional va diskursiv amaliyotni o'zlashtirish jarayoni sifatida talqin qilinadi [4,

157–172-b.]. Demak, korpus talabani akademik diskursni abstrakt qoidalar orqali emas, real ilmiy matnlar orqali o'rganishiga xizmat qiladi.

Akademik yozuvning amaliy bosqichlarini tashkil etishda ham korpus imkoniyatlaridan foydalanish mumkin. S. Bailey akademik yozuvni rejalashtirish, manba izlash, tanqidiy o'qish, parafrazlash, umumlashtirish, akademik lug'atdan foydalanish va matnni tahrirlash kabi o'zaro bog'liq jarayonlar sifatida ko'rsatadi [1, 1–45-b.]. Ushbu faoliyatlarning aksariyatida korpus ma'lumotlari talaba uchun empirik til materialini vazifasini bajarishi mumkin. Masalan, muayyan ilmiy tushunchani ifodalovchi fe'lining qaysi otlar bilan ko'proq birikishi, ilmiy fikrni ehtiyotkorlik bilan ifodalashda qanday birliklardan foydalanilishi yoki xulosaga o'tishda qaysi diskurs markerlari tipik ekanligi korpus misollari orqali aniqlanadi. Biroq korpus texnologiyasining o'zi talabani barcha ehtiyojlarini avtomatik ravishda qondirmaydi. Konkordans qatorlari, chastota ko'rsatkichlari va kollokatsion ma'lumotlarni to'g'ri talqin qilish uchun muayyan lingvistik va raqamli savodxonlik talab etiladi. Aynan shu nuqtada generativ sun'iy intellekt bilan integratsiya korpusning didaktik imkoniyatlarini kengaytirishi mumkin. GenAI katta hajmdagi korpus ma'lumotlarini talabani aniq yozuv vazifasiga moslab saralash, misollarni tushuntirish, til variantlarini qiyoslash va individual tavsiyalar shaklida taqdim etish imkoniyatiga ega. Shunday modelda korpus ishonchli lingvistik dalil manbai, generativ AI esa ushbu dalilni talaba uchun qayta ishlovchi intellektual didaktik vositachi vazifasini bajaradi.

Generativ AI bilan ishlash bo'yicha O'zbekiston kontekstidagi tadqiqotlar ham texnologiyani tayyor matn yaratish vositasidan pedagogik yordam mexanizmiga aylantirish zarurligini ko'rsatmoqda. Xodabande, Qosimov va Umarova ChatGPT vositasidagi akademik yozuv faoliyatini tashqi yordamdan texnologiyani ongli o'zlashtirish tomon kechadigan jarayon sifatida ko'rib, talabani AI tavsiyalarini baholashi va ularni o'z yozuv maqsadiga moslashtirishi muhimligini ta'kidlaydilar [7, 1–4-b.]. Yangiboyeva esa generativ AI'ni Sokratik savollar orqali talabani

argumentatsiyasi, mantiqiy fikrlashi va metakognitiv faolligini qo'llab-quvvatlovchi kognitiv tayanch sifatida tashkil etishni ilgari suradi [8, 30–34-b.]. Bu yondashuvlar korpus va AI integratsiyasida ham talabaning faol pozitsiyasi saqlanishi zarurligini ko'rsatadi. Bizningcha, korpus va GenAI integratsiyasining asosiy didaktik ustunligi “misolni topish – kuzatish – qiyoslash – izohlash – qo'llash – tekshirish” ketma-ketligini yagona interaktiv muhitda tashkil etish imkoniyatidadir. Masalan, talaba akademik matnida muayyan birikmani qo'llaganida tizim avvalo korpusdan unga mos real akademik kontekstlarni topishi, GenAI esa ushbu misollar asosida talabaning variantini tushuntirishi va zarur hollarda muqobil shakllarni tavsiya qilishi mumkin. Bunda yakuniy tanlovni AI emas, talabaning o'zi amalga oshirishi muhimdir. Chunki akademik yozuv kompetensiyasining rivojlanishi tayyor to'g'ri variantni olishdan ko'ra, variantlar o'rtasidagi farqni anglash va ongli tanlov qilish jarayonida yuz beradi.

Mazkur yondashuv o'zbek tilidagi akademik yozuv uchun yanada muhimdir. Umumiy maqsadli generativ modellar tavsiyalarini o'zbek akademik matnlari korpusi bilan asoslash milliy ilmiy uslub, terminologik birikmalar va diskursiv xususiyatlarni hisobga olish imkonini beradi. Natijada korpus → lingvistik dalil → GenAI tahlili → individual tavsiya → talabaning tanlovi → qayta yozish shaklidagi didaktik mexanizm yuzaga keladi. Bunday integratsiya generativ sun'iy intellektni oddiy matn generatoridan dalillarga tayangan adaptiv lingvodidaktik yordamchiga aylantirish uchun nazariy-metodik asos yaratadi.

Xulosa

Korpus texnologiyalari va generativ sun'iy intellekt integratsiyasining tahlili ushbu ikki texnologiyaning akademik yozuv ta'limida o'zaro to'ldiruvchi didaktik imkoniyatlarga ega ekanligini ko'rsatadi. Korpus autentik akademik matnlarga asoslangan ishonchli lingvistik dalillarni taqdim etsa, generativ sun'iy intellekt mazkur ma'lumotlarni saralash, izohlash va talabaning individual yozuv ehtiyojlariga moslashtirish imkonini beradi. Bunday integratsiya akademik leksika, kollokatsiyalar,

terminologik birikmalar, sintaktik konstruksiyalar va diskurs markerlarini real kontekst asosida o'zlashtirishga xizmat qiladi. Tahlil asosida korpus va GenAI integratsiyasini "korpus – lingvistik dalil – GenAI tahlili – individual tavsiya – talabaning ongli tanlovi – qayta yozish" ketma-ketligida tashkil etish maqsadga muvofiq, degan xulosaga kelindi. Bunda generativ sun'iy intellekt tayyor matn yaratuvchi vosita emas, balki korpus ma'lumotlarini talaba uchun tushunarli va adaptiv shaklda taqdim etuvchi lingvodidaktik yordamchi sifatida faoliyat yuritishi lozim. Ayniqsa, ushbu yondashuvni o'zbek tilidagi akademik matnlar korpusi bilan integratsiyalash milliy akademik diskursning leksik, grammatik va uslubiy xususiyatlarini ta'lim jarayoniga tatbiq etish imkonini beradi. Natijada talaba tayyor til variantini qabul qiluvchi emas, balki real korpus dalillarini kuzatish, qiyoslash, baholash va ular asosida ongli lingvistik tanlov amalga oshiruvchi faol subyektga aylanadi. Shu bois korpus va GenAI integratsiyasi o'zbek tilida akademik yozuv kompetensiyasini rivojlantirishning istiqbolli adaptiv lingvodidaktik yo'nalishlaridan biri sifatida baholanishi mumkin.

Foydalanilgan manbalar ro'yxati

1. Bailey S. Academic Writing for University Students. – London; New York: Routledge, 2022. – 324 p.
2. Coffin C., Curry M.J., Goodman S., Hewings A., Lillis T.M., Swann J. Teaching Academic Writing: A Toolkit for Higher Education. – London; New York: Routledge, 2003. – 188 p.
3. Hyland K. Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 2004. – 232 p. – DOI: 10.3998/mpub.6719.
4. Lea M.R., Street B.V. Student Writing in Higher Education: An Academic Literacies Approach // Studies in Higher Education. – 1998. – Vol. 23, No. 2. – P. 157–172.
5. Turdibekova D. How generative AI is reshaping academic writing in Uzbekistan and around the world // Til va adabiyot ta'limi. – 2025. – № 5.

6. Umaraliev M. The impact of generative AI on EFL academic writing skills: a quasi-experimental study in Uzbekistan // *Advances in Science and Education*. – 2026. – Vol. 2, No. 07. – P. 48–55. – DOI: 10.70728/edu.v02.i07.011.
7. Xodabande I., Qosimov A., Umarova K. From assistance toward appropriation: an activity-theoretical perspective on ChatGPT-mediated academic writing among university students // *Technology in Language Teaching & Learning*. – 2026. – Vol. 8. – Art. 104746. – DOI: 10.29140/tltl.2026.104746.
8. Yangiboyeva I. T. Transforming generative AI into a cognitive scaffold: a Socratic-structured model for developing academic writing skills // *International Scientific Innovation Research Conference*. – 2026. – Vol. 3, Issue 2. – P. 30–34. – DOI: 10.5281/zenodo.19023075.
9. Колесникова Н.И. От конспекта к диссертации: учебное пособие по развитию навыков письменной речи. – Москва: ФЛИНТА, 2018. – 288 с.
10. Короткина И.Б. Теория и практика обучения академическому письму в зарубежных и отечественных университетах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Москва, 2018. – 36 с.
11. Чуйкова Э.С. Методическая система обучения академической иноязычной письменной речи студентов языковых специальностей в условиях российского высшего образования: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Москва, 2022. – 44 с.

